

Dějiny města Gentu

Nikola FLAKOVÁ

Gent, město ležící na soutoku řek Šeldy a Leie asi 55 kilometrů západně od Bruselu. Jak dokládají archeologické výzkumy, byla oblast osídlena již v době kamenné a železné. Název města je pravděpodobně odvozen od keltského slova “*Ganda*”, což v překladu znamená *soutok řek*. Na jeho území žili Keltové, na přelomu letopočtu ovládali území Římané, jejichž nadvláda skončila po vpádu Franků v 5. století.

Šesté. století znamenalo pro Gent rozmach především v církevní sféře. V této době ho navštívil misionář sv. Amadeus z Akvitánie, aby zde hlásal křesťanství a nastartoval tím christianizaci místních obyvatel. Roku 629 byly na soutoku řek založeny dva kláštery, zasvěcené sv. Petru a sv. Bavonovi. Tento čin měl za následek růst počtu obyvatel a příchod obchodníků z ciziny.

Prosperita však netrvala dlouho, již mezi lety 879–883 Gent vyplenili Vikingové. Ze snahy po ochraně byly stavěny dokonce válečné lodě, tyto snahy však byly v delším časovém horizontu marné. Vikingové oba kláštery vyplenili. Po skončení vikingské invaze zajistil Baldwin II. ve svém kraji opět mír, díky kterému byly vytvořeny podmínky pro další rozvoj ekonomiky. Byla zde postavena dřevěná pevnost Gravensteen, předchůdce dnešního hradu. Tuto pevnost získala později hrabata z Flander, kteří náleželi k francouzskému království. V podhradí pak vznikalo město, které prosperovalo především aktivním obchodem se sukrem. V té době byly vybudovány kostely sv. Jana, a dnešní katedrála sv. Bavona, v jejíž postranní kapli se nachází dílo bratrů van Eycků s názvem Obětní beránek, známé také jako Gentský oltář.¹

Po odražení nájezdů Vikingů se mohl Arnulf I. soustředit na upevnění správy a hospodářského potenciálu hrabství, podporoval také znovuzakládání klášterů a usiloval o návrat mniichů. Opatství sv. Petra a sv. Bavona se stala centry organizující vysoušení bažin a mokřadů a vykonávala i další duchovní i světskou správu hrabství.² Ekonomický vzestup znamenal vzestup zejména pro vrstvu podnikatelů. Flanderský hrabě Filip Alsaský se obával vměšování těchto podnikatelů do politických záležitostí. Pro zvýšení kontroly nad městem nechal roku

¹ VELEK, Josef. *Od polderů k Ardenám*, s. 267.

² HULICIUS, Eduard. *Belgie*, s. 36.

1180 přebudovat pevnost Gravensteen na hrad. Ten je jednou z nejlépe zachovalých středověkých pevností.³

Mezi lety 1100–1500 hrál Gent vedoucí úlohu mezi hlavními městy severozápadní Evropy. Odhaduje se, že počet obyvatel v období 13.–15. století dosahoval až 61 000, což bylo v té době o něco méně než v Paříži, ale mnohem více než například v Londýně či Hamburku. Charakter středověké metropole získal Gent právě díky výrobě vlněných tkanin a výhodné poloze na soutoku řek, která nabízela skvělé příležitosti pro obchod. Rodící se město a jeho představitelé se zasadili o vybudování umělého kanálu, který využíval řeku Šeldu a meandrující řeku Leiu.

Během 13. a 14. století se již o městu mluví jako o jednom z nejdůležitějších středisek textilní výroby.⁴ Základy tkalcovského a valchařského průmyslu položil spoluvládce Arnulfa I., jeho syn Balduin III.⁵ Vlna pro výrobu textilních výrobků byla dovážena především z Anglie. Její dovoz však byl v historii přerušen, například Jindřichem I. Plantagenetem v době, kdy vedl válku s Vilémem I. Flanderským.⁶ Od poslední čtvrtiny 11. století Gent začal zpracovávat vlnu anglických ovcí na nejkvalitnější sukno a exportoval až do Kyjevské Rusi.⁷ V polovině 14. století se stal největším výrobcem textilu.⁸

Vytvářely se velké rozdíly mezi majetnou a pracující vrstvou obyvatel a tato situace vyvrcholila v Gentu na počátku 14. století. V této době dochází také ke zhoršení vztahů s francouzským králem Filipem IV. Sličným, který usiloval po posílení své moci ve Flandrech. Vyvrcholením celé situace byla bitva u Kortrijku (tzv. bitva zlatých ostruh) v červenci roku 1302, kde na jedné straně bojovali obyvatelé flanderských měst s flanderským hrabětem, na straně druhé pak francouzská vojska. Bitva znamenala vítězství pro obyvatele flanderských měst a znamenala také zlepšení situace gentských řemeslníků, neboť byly vytvořeny cechy, do kterých se řemeslníci sdružovali, a mohli také spolurozhodovat v městské radě.⁹

Velkým mezníkem pro město byla stoletá válka, ve které stál flanderský hrabě Ludvík I. Flanderský, flanderský hrabě, na straně Francie proti Anglii. To bylo důvodem k zastavení dovozu anglické vlny, která byla zásadní pro výrobu sukna. Tato situace znamenala pro gentské řemeslníky ztrátu odbytu a snížení výroby ústíc až v nezaměstnanost, a dovedla obyvate-

³ WANDER, Fred. Země větrných mlýnů, s. 132.

⁴ HANA SOPOUCHOVÁ, Jaromír Sopouch. *Belgie a Lucembursko: Turist. průvodce*, s. 56.

⁵ HULICIUS, Eduard. *Belgie*, s. 39

⁶ HULICIUS, Eduard. *Belgie*, s. 42.

⁷ HULICIUS, Eduard. *Belgie*, s. 42

⁸ COLE, Geert. *Francie: Belgie ; Lucembursko ; Nizozemsko*, s. 195.

⁹ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM4OTg5.html> [10.5.2014]

le Flander k povstání, jehož hlavním představitelem byl gentský měšťan Jacob von Artevelde. Ten se roku 1338 ujal vlády ve Flandrech a Ludvík I. Flanderský uprchl do Francie. Artevelde navázal kontakt s anglickým králem Edwardem III. a tím byl obnoven dovoz vlny z Anglie. Samotného Arteveldeho pak v roce 1345 zavraždili jeho odpůrci v jeho vlastním domě.¹⁰

Mezi lety 1384–1477 připadlo město do rukou burgundským vévodům. Stalo se tak svatbou dcery flanderského hraběte Ludvíka II. Flanderského Markéty III. Flanderské s burgundským vévodou Filipem Smělým. V této době je patrná snaha Gentu o jeho osamostatnění, tyto snahy však byly potlačeny. Vyvrcholením těchto událostí byla roku 1453 porážka Gentu vojskem burgundského vévody Filipa III. Dobrého v bitvě u Gavere. I přes tuto porážku však Gent zůstal důležitým obchodním centrem.

Rozpory panovaly také mezi měšťanstvem a budoucími králi.¹¹ Roku 1500 se v Gentu narodil budoucí císař Svaté říše římské a král Španělska Karel V., pokřtěn byl s velkou slávou v kostele sv. Jana, dnešní katedrále sv. Bavona. Karel V. zdědil po svém otci území Burgundska, ke kterému náležely také Flandry. Kvůli vedení mnoha válek a potřebě jejich financování zavedl Karel V. daně, což pobouřilo obyvatele Gentu a celá situace vyústila v řadu nepokojů. Za vlády Marie Uherské roku 1540 pak vypuklo povstání, a to kvůli nesouhlasu se zvyšováním daní na válečné účely, které však Karel V. tvrdě potlačil. Nechal popravit 20 předních rebelů a přikázal zabavit Velkého Rolanda, zvon z velké městské zvonice. Všechna městská privilegia měla být zrušena, městské příkopy měly být zasypány a na místě opatství sv. Bavona byla vztyčena citadela. I přes tyto resty však Karel V. nadále podporoval rozvoj města, a inicioval roku 1547 vznik kanálu vedoucího z Gentu do Antverp.¹² Roku 1559 bylo v Gentu zřízeno biskupství a kostel sv. Bavona byl povýšen na katedrálu.

Městu se nevyhnuly ani náboženské konflikty, ve druhé polovině 16. století k nim dochází mezi katolíky a protestanty. Během bojů dochází k ničení kostelů a klášterů. Do Gentu byly svolány všeobecné stavy a delegáti Flander, Henegavska a Brabantska dali najevo soudržnost přijetím gentské pacifikace v listopadu 1576, ve které vyžadovali konec náboženského pronásledování a odchod španělských jednotek.¹³ Calvinisté vládli v Gentu v letech 1577–1584, kdy byl Gent městským státem. I přes tyto okolnosti španělská vláda v roce 1584 znovu zavedla katolicismus. Mnoho obyvatel, především protestantů, odchází do emigrace, do severního Nizozemí, Německa či Anglie.

¹⁰ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM4OTg5.html> [10.5.2014]

¹¹ HANA SOPOUCHOVÁ, Jaromír Sopouch. *Belgie a Lucembursko: Turist. průvodce*, s. 57.

¹² HULICIUS, Eduard. *Belgie*, s. 75.

¹³ HULICIUS, Eduard. *Belgie*, s. 82.

Po roce 1600 je veškerý veřejný život města ovládán katolicismem, byla to doba obnovy mnoha zničených klášterů, kostelů, kaplí, i jiných míst vhodných ke konání bohoslužeb. Ve městě se v této době usadilo několik nových mnišských řádů, a to i ženských, dále se zde objevují jezuité. Hlavní osobou zaštiťující obnovu v duchu katolicismu, byl gentský biskup Antoon Triest, neúnavný organizátor, který vynikal svou zbožností a dobročinností.¹⁴ V této době dochází k dalšímu ekonomickému probuzení, neboť byl vybudován kanál spojující Gent s Bruggami, který byl pak dále rozšířen do přístavů Ostende a Dunkerque. Kanál byl využíván pro přepravu zboží i osob, roku 1717 se po něm plavil i car Petr Veliký.¹⁵

Na počátku 18. století se pozornost Gentu zaměřila na vzrůstající poptávku po obchodních cestách na moři. Mezi lety 1714 a 1715 se gentští obchodníci plavili za obchodem do Číny a Indie. O několik let později stál Jan Baptist van Goethem spolu s dalšími lidmi z Gentu v čele nově se organizující obchodní společnosti zaměřující se na mezinárodní námořní obchod.¹⁶

Doba vlády Marie Terezie znamenala pro město další silné oživení. V roce 1750 vznikaly s výraznou podporou městských i ústředních vládních institucí první cukrovary, továrny pracující již mimo rámec běžné řemeslné cechovní výroby, a to znamenalo počátek éry kapitalismu. Přeprava vyrobeného zboží se konala již jen po vodě.¹⁷ Zároveň však byly budovány nové silnice vedoucí do všech větších měst v blízkosti.

Gentu se nevyhly ani události spojené s Velkou francouzskou revolucí. V roce 1789 odmítly stavy Henegavska a Brabantu povolit výběr daní a finanční podpory vojskům. Proto císař Josef II. jako trest nechal rozpustit všechny provinciální stavy. Poté, co se Belgičané dozvěděli o dobytí Bastily, rozhodli se také zahájit revoluci. Již v červenci se vzbouřila města Tirlemont, Mons, Lovaň, a další je brzy následovaly. K uklidnění situace měly přispět císařské vojenské oddíly v čele s penzionovaným plukovníkem rakouské armády Janem Van der Merschem. Rakouské vojsko však nemohlo zvítězit a ústup jednotek se změnil v útěk spojený s dezercí místních rekrutů. Bylo rozpoutáno povstání ve Flandrech, kde dokázali rychle vyhnat slabé císařské posádky. Gent padl 17. listopadu, o den později Bruggy, a nakonec i Brusel.¹⁸

Další rozkvět města probíhal v 18. století, a to především dalším rozvojem textilního průmyslu.¹⁹ Gent'an Liévin Bauwens se v Anglii seznámil s principem fungování mechanických

¹⁴ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM4OTk2.html> [10.5.2014]

¹⁵ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM4OTk2.html> [10.5.2014]

¹⁶ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM4OTk3.html> [10.5.2014]

¹⁷ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM4OTk3.html> [10.5.2014]

¹⁸ HULICIUS, Eduard. *Belgie*, s. 104 - 105.

¹⁹ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM4OTk3.html> [10.5.2014]

tkalcovských strojů a úspěšně je imitoval v mnoha továrnách po celé zemi. Kvůli kontinentální blokádě byl sice na čas zastaven dálkový obchod, na čas tento výpadek však kompenzoval kontinentální rozsah francouzského impéria.²⁰ V Gentu byla roku 1814 podepsána tzv. Gentská smlouva mezi Anglií a USA zajišťující mír po anglicko-americké válce. Počátek 19. století je charakteristický dalším vzrůstem počtu textilních továren i dělníků, vzrůst počtu obyvatel byl markantní. V roce 1815 žilo v Gentu 61 000 obyvatel, v roce 1930 jich bylo už na 175 000. Dělníci se museli vyrovnávat s pracovními podmínkami, nízkými mzdami, ale i s nedostatkem základní hygieny a s neustále se rozvíjející epidemií cholery. Tato situace pak vedla k vytvoření organizovaného dělnického hnutí ve Flandrech.²¹

Roku 1817 založil Vilém I. ve městě univerzitu, ve stejné době vznikají univerzity také v Lovani a Lutychu.²² Rok 1828 byl pro Gent důležitý tím, že byl zbudován kanál vedoucí z Gentu do Terneuzenu, a tím se Gent stal opět důležitým obchodním centrem, a mohl tak navázat na svou předchozí tradici.

Modernizace města přispěla gentské dopravě, od roku 1899 ve městě jezdí sedm tramvajových linek. Tato modernizace byla přípravou pro plánovanou první světovou výstavu EXPO, kterou roku 1913 město pořádalo²³ Během příprav na tuto událost došlo také k rekonstrukci některých historických budov, např. hradu Gravensteen.²⁴ Po první světové válce byla plocha určená pro výstavu EXPO svěřena k výstavbě elegantních domů a vil pro městskou buržoazii.²⁵ Období mezi dvěma světovými válkami přineslo nové sociální úspěchy, pracovní doba se ustálila na osmi hodinách denně šest dní v týdnu, zaměstnanci disponovali placenou dovolenou. Ve městě byl bohatý kulturní program, fungovala divadla, opera, nejrůznější estrády, fotbalová utkání, pořádaly se i gentské slavnosti. V roce 1932 bylo ve městě založeno jedno z největších kin v zemi, kde se promítaly zvukové filmy. Od poloviny 30. let pak byl v Gentu vysílán rozhlas. Během obou světových válek bylo město Gent okupováno německými vojsky, v roce 1944 zasáhlo části města bombardování.²⁶

Po druhé světové válce však přišlo oživení. Rozšířený kanál Terneuzen nabídl příležitost petrochemickému a automobilovému průmyslu v oblasti přístavu.²⁷ Reorganizace samosprávy v roce 1977 znamenala sloučení okolních obcí k městu a další nárůst počtu obyvatel. Dnes je

²⁰ HULICIUS, Eduard. *Belgie*, s. 114.

²¹ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM4OTgz.html> [10.5.2014]

²² HULICIUS, Eduard. *Belgie*, s. 120.

²³ HANA SOPOUCHOVÁ, Jaromír Sopouch. *Belgie a Lucembursko: Turist. průvodce*, s. 57.

²⁴ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM5MDA2.html> [10.5.2014]

²⁵ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM5MDA2.html> [10.5.2014]

²⁶ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM5MDA3.html> [10.5.2014]

²⁷ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM5MDA3.html> [10.5.2014]

přístavní město Gent správním centrem vlámské provincie Východní Flandry a má kolem 234 000 obyvatel.²⁸

Seznam literatury

COLE, Geert. *Francie: Belgie ; Lucembursko ; Nizozemsko*. 1. české vyd. Praha: Svojtka, 2001, 277 s.

SOPOUCHOVÁ, Hana – SOPOUCH, Jaromír. *Belgie a Lucembursko: Turist. průvodce*. 1. české vyd. Olomouc: Epava, 1993, 277 s.

HULICIUS, Eduard. *Belgie*. 1. vyd. Praha: Libri, 2006, 185 s. Stručná historie států, sv. č. 35

VELEK, Josef. *Od polderů k Ardenám*, Praha, 1985

WANDER, Fred. *Země větrných mlýnů*, Praha, 1976

oficiální stránky města Gentu: <http://www.gent.be/> ze dne 10.5.2014

²⁸ <http://www.gent.be/eCache/THE/2/108.cmVjPTM5MDA3.html> [10.5.2014]